

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pólí. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 19. marcija 1879.

Obseg: Stara pesem, katera pa še zmirom nova ostane. — Kako sadna drevesa v slabo zemljo saditi, da dobro rastejo. — Gospodarske skušnje. — Gospodarske novice. — Različnost živeža v raznih krajih svetá. — „Matice Slovenske“ občni zbor v Ljubljani 12. marca 1879. — Berolinska pogodba — polovičarsko delo. — Črtice iz Bosne. (Dal.) — Mnogovrstne novice. — Dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Stara pesem, katera pa še zmirom nova ostane.

„Novice“ so morebiti uže stokrat razkladale neko stvar, o kateri bi se smelo misliti, da je vsakemu kmetovalcu popolnem znana in sicer tako, da ne bi bilo treba ne besedice več o njej govoriti. Ta stvar je namreč, kako ravnati z gnojem in gnojnico, da gospodarju dajeta tisti dobiček, ki ga v sebi imata. In vendar ne bi mislil človek, da o tej reči, o kateri se je že toliko govorilo in pisalo, je še zmirom govoriti in pisati treba. Ta potreba se dá prav dobro dokazati s tem, da, kdor ne verjame, da je res tako, naj le gre pogledat gnojišče v to in uno vas. Marsikater dober gospodar suče in suče v roki krajcar, predno ga izdá, pri gnojišču pa zapravlja vsako leto veliko veliko goldinarjev, ki bi mu lahko dotekali v njegovo kaso.

In kako to? Vsak gospodar to vé, da tem več bo pridelal, čem več ima gnoja in čem boljši je gnoj; se ve da o vremenskih nesrečah ni tu govora. Čem več in boljši so pa pridelki, tem več se iz njih skupi. To pa vse se more doseči le z umnim ravnanjem gnojišča.

Pred vsem naj skrbi gospodar, da mu ne ena kapljica gnojnice po nemarnem ne odteče — gnojnice — pravimo, kajti ona se po pravici imenuje „zlato kmetijstva“. Kos mesa, če je preveč razkuhano, nam zato ne diši, ker je presuho, tudi je tako meso kot živež manj vredno, ker vse, kar je tečnega v njem, je v juhi ostalo, katera je potem okusna in tečna postala. Kako bi se smejali takemu človeku in ga za norca imeli, ki bi tako močno meseno juho proč zlił in le ostale suhe štrene mesa vžival!

Je li morebiti kaj drugače z gnojnico? Če hoče setev na polji plenjati, morajo rastline v zemlji živeža najti. Ta živež obstaja iz mnogoterih snov, katerih se rastlina more navzeti le takrat, ko so raztopljene, kakor je sol raztopljena v vodi.

Res je, da tudi trdi gnoj ima redivne snove v sebi, a nima jih toliko, kakor jih ima gnojnica. Razen tega pa so v gnojnici vse redivne snove tako pripravljene, da jih rastlina kar naravnost povžiti more; tako pa ni trdi gnoj, ki mora še le zgnjiti in sprsteneti, da ga rastlina v-se vzeti more. Kdor pusti, da gnoj-

nica odteka, je podoben onemu, ki dobro juho proč vlije, suho meso pa, ki je brez soka in moči, povživa. Zato napeljujejo umni gospodarji gnojnico v jame, ktere je ne spuščajo v zemljo in so narejene zraven gnojišča ali pa pod gnojiščem; s tako nabrano gnojnico polivajo potem večkrat gnojni kup.

Če se gnoj na gnojišči večkrat s gnojnico poliva, se s tem polivanjem obvaruje prehitrega trohnenja, zraven tega pa dobiva s gnojnico vse tiste redivne snovi, katere ona v sebi ima.

Gnojnica se lahko na gnojišče poliva z korcem, še bolje pa z gnojnično trombo (pumpo), o kateri so tudi „Novice“ uže večkrat govorile.

S tem, da se gnojnica varuje in z njo gnojni kup poliva, pa ni še vse storjeno, da ima gospodar kolikor mogoče velik dobiček od svojega gnojišča. Treba je tudi, da se gnojni kup dobro napravi. Morebiti se bo kdo smejal, ko bode to bral, in vendar ni prav nič smešnega o tem, kajti na pravi razmeri gnojnega kupa je veliko ležeče. Gnojni kup naj je zmirom trdo skupaj stlačen, da ga sapa od strani prehitro ne osuši; to se dá lahko s tem narediti, da se kup na stranéh močno z deskami potolče.

Tudi je na to gledati, da se gnojišče na dvorišču na pravo mesto postavi, to je, bolj v senco, kjer ga solnce celi dan pripekati ne more. Nes pametno bi pa tudi bilo gnojišče napraviti pod kapom, kjer se preveč spira in se mu tako veliko gnojne moči jemlje.

Še nekaj je treba omeniti in to je tisti smrad, ki je gnoju lasten, in ki ga kemikarji amonijak imenujejo. Beseda amonijak je našim kmetom neznana, al dobro znan je kmetu in mestjanu smrad, ki iz gnoja puhti in je njegova najboljša moč. Da gnoju ne uide ta moč, priporoča se že od nekdanj potresati gnojni kup s mavcem (gipsom), ki ima tako moč do amonijaka, da ga celó malo iz njega bežati more. Komur pa mavec ni pri rokah in ima šoto, ta naj s šotnim drobom potresa gnoj in obvaroval ga bo zgube amonijakove, kjer ni ne mavca ne šote, dobro služi tudi prst.

Konečno le še nekaj. Ni dobro, če je gnojni kup previsok, kajti na takem kupu se ne dela enak gnoj; ko je namreč gnoj spodej že ves izgnjil in strohnel, je na vrhu kupa še ves frišen in ne podelan. Da tako različni gnoj na njivo prepeljan ne gnoji enakomerno, to se razume samo po sebi.